

<http://uard.bg>

New Knowledge Journal of Science

Списание за наука „Ново знание”

University of Agribusiness and Rural Development Academic Publishing House
Bulgaria

Академично издателство на Висше училище по агробизнес и развитие на регионите
Пловдив

ВИНЕНИ МАРШРУТИ В БЪЛГАРИЯ

Любен Христов, Милка Ангелова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите

Ключови думи

*винени маршрути
алтернативни
туристически
продукти*

Резюме

Статията разглежда схема за съвременни винени маршрути в България. Дефинирани са пет основни винени маршрута и един международен между България, Македония и Гърция. Вземат се предвид характерните сортове грозде и типове винени продукти. Винените туристически продукти, съчетани с посещения на важни природни и антропогенни обекти, са в основата на описаните маршрути. Те са важен принос в развитието на алтернативни туристически продукти в страната.

VINE ROUTES IN BULGARIA

Lyuben Hristov, Milka Angelova

University of Agribusiness and Rural Development – Plovdiv, Bulgaria

Keywords:

*vines route
alternative tourist product*

Abstract

The article deals with a scheme for the modern vine route in Bulgaria. Five basic vine routes and one international, between Bulgaria, Macedonia and Greece are defined. All routes consider characteristic varieties of grapes and kinds of vine products. Vine tourist products combined with visits of important natural and anthropological object are in the bases of the defined routes. The described routes are an important contribution to development of alternative tourist products in the country.

Материални следи за отглеждането на лозя и преработката на гроздето са открити на територията на Балканските страни и преди всичко в България. Такива може се видят на гърба на тракийската могила, край с. Старосел, както и в тракийския град Перперикон, край Кърджали. Свидетелство за винопроизводството са и запазените фрески в проучените от XII в. пр. Хр. до II в. пр. Хр., тракийски гробници, намиращи се във всички части на страната. В древногръцките писмени извори се посочва, че траките са първите, които отглеждат лози и преработват грозде. Тези документи правят достойние на света и бога на виното и на развлечението на траките - Дионис. Провежданите от траките пролетни празненства в

чест на лозарството и виното са се наложи трайно и в тази връзка са една от най-древните традиции на България. От нашата страна традицията се разпространява във всички балкански страни, Европа и света.

Обективните предпоставки и създадената традиция в древността са фундаменталният ориентир за популяризирането и реализирането на съвременните винени маршрути на територията на България. Това е от съществено значение за страната, защото водещи страни в масовия туризъм, като Франция и Испания са наложили и разнообразни алтернативни форми на основата на винения туризъм. Подобна практика се реализира и в южната съседка на страната - Гърция, която

само в северната си част е формирала и реализира четири винени маршрути. Всичко това предопределя целта на тази работа – очертаването на винените маршрути в страната, популяризирането, налагането и реализирането им самостоятелно или в съчетание с други алтернативни туристически практики. С разкриването на възможностите за реализирането им се очертават практическите перспективи за винен туризъм, което ще е съвременен принос към развитието на земеделските региони в страната. Практическото реализиране на целта е и непосредствен отговор на препоръките и решенията на ООН и ЕС за преодоляване на икономическата и финансова криза в света, повишаване на заетостта и увеличаване на доходите на част от населението, чрез развитие на алтернативни туристически практики. Наред с това, предлаганата схема на винените маршрути в България е непосредствен отговор на предложените от френски експерти винени пътища в нашата страна.

България е малка страна и не може да влияе на пазара на виното в света. Тя не може успешно и да се конкурира със страните, които го владеят и контролират. На този фон развитието на винения туризъм в страната, съчетан с другите видове туризъм, е една възможност за реализация на част от произведеното вино вътре в страната.

Туристическият продукт на винения туризъм е алтернатива на масовата туристическа практика в съвременното. Виненият туризъм не се изчерпва само с посещение на туристите в лозето и избата и с дегустация на произвежданото там вино. Той включва и всички други налични фактори в лозарската област - като природните дадености, културните паметници, обичаите, традициите, свързани с лозата, виното и човека, производител и творец. Виненият туризъм е представление с участието на производителя на гроздето и виното и с техните консуматори и ценители.

Туристическият продукт е възможно да се реализира целогодишно. През пролетния и летния сезон алтернативният туристически продукт се структурира основно с прякото участие на туристите в земеделските дейности по обработка и отглеждане на лозовите насаждения. През есента туристическият продукт се базира на прякото ангажиране на туристите в прибирането и преработката на гроздето. Съхранението и дегустацията на готовата продукция определят целогодишната структура на туристическия продукт.

Налагането на тенденцията в съвременната практика на спецификата на винения туристически продукт в света е пряко свързана с включването в маршрутите на значими знакови символи на културата и природни феномени. Като подход това широко се използва от Франция, Испания, Италия и

ЮАР. В нашата страна подходът е възможно практически да се реализира, като се включат в маршрутите слабо посещаваните културно-исторически обекти или се предложат на туристите природни забележителности.

За очертаването, анализа и практическото прилагане на винените маршрути в работата са ползвани основно пространственият и времевият метод. С тях се дава възможност за цялостно представяне и основа за детайлизиране на линейните параметри на винените маршрути и свързаните с тях природни обекти и антропогенни единици. Използването на тези методи позволява самостоятелното извеждане на традиционните особености в отделните части на страната и трайното обособяване на маршрутите, които имат национално значение, а и един е между-национален.

Естествено формираните основни винени маршрути на територията на България са:

1. Дунавски, който се дели на западен и източен
2. Предбалкан и Лудогорие
3. Централен (Национален)
4. Тракийски (Пътят на Дионис)
5. Черноморски
6. Международен (Централно-балкански), който се реализира в крайграничните територии на България, Гърция и Македония.

Първият винен маршрут в страната е Дунавският. Той включва селища от територията на Северна България. Изходната точка на запад на маршрута е селището Ново село. На изток той продължава през следните опорни селища – с. Винарово, с. Градец, с. Рупци, Видин, Лом, Оряхово, с. Бреница, с. Телиш, Долни дъбник, Плевен, Никопол, Свищов, Бяла, Две могили, с. Пиргово, Русе, Тутракан, с. Добротица. Крайната източна точка на маршрута е Силистра. Линейността на Дунавския път на виното е 566 км. Практическото реализиране на маршрута налага, той да се раздели на две части – западна, която е от Ново село до Никопол (286 км) и източна – от Никопол до Силистра (280 км). По маршрута е възможно реализирането на винения туризъм целогодишно. В момента дегустации се реализират в 7 винарски изби. През различните сезони, туристическият продукт се диференцира така: пролет и лято – наблюдаване и включване на туристите в техническата обработка на лозовите насаждения; есен - прибиране и преработка на гроздето; целогодишен туристически продукт е съхранението и дегустацията на вината и ракиите. В региона на маршрута се отглеждат сортовете мускат, отонел, гъмза, каберне совиньон, мерло, шардоне, алиготе, памид и други. От тях се произвеждат бели сухи вина, пенливи и червени вина.

Туристическият продукт на този маршрут се допълва с опознаване на следните значими антропогенни и природни обекти: в района на

община Брегово са историческите обекти - „Дортикум“ /римска крепост/ край с. Връв и останки от римско селище край с. Балей; в гр. Видин са две крепости "Баба Вида", която е една от най-запазените средновековни отбранителни съоръжения в България и „Калето“; в гр. Арчар - паметник на загиналите румънски воители през 1878 г.; Никопол - крепост, в която е запазена част от дворец на един от последните български царе Иван Шишман. Най-старият запазен паметник в града е кръстополната църква "Св. Св. Петър и Павел", строена през 13-14 век. В Кнежа - лесопарк "Гергана"; в с. Бреница - църквата „Възнесение Господне“; в Плевен - "Плевенска епопея 1877г." и Институт за виното; в Свищов - къща музей на Ал. Константинов и Свищовски манастир; в гр. Две Могилки - къща музей на Филип Тотю. В Русе - паметник на свободата и сгради от края на XIX в.; в гр. Кубрат - музейна сбирка на революционни дейци от XIX в.; в Силистра - римски останки и храмове на юдаизма, християнството и исляма (българският Ерусалим).

Вторият маршрут за винен туризъм е на територията на Предбалкан и Лудогорие. Маршрутът обхваща нископланинските части на Предбалкана, хълмистите територии на Дунавската равнина и Лудогорското плато. Западната точка на маршрута е гр. Троян. Продължението му е през малките селища на общините Ловеч, Севлиево, Сухиндол, Велико Търново, Лясковец, с. Камен, Попово, с. Надарево, с. Осмар, Преслав, Търговище, с. Драгоево, с. Хан Крум, Шумен. На изток крайната точка на маршрута е Разград. Общата дължина на пътя на виното Предбалкан и Лудогорие е 295 км. В основните винени центрове се произвеждат предимно бели вина със собствена марка. Съществен елемент на маршрута са концентрирани алкохоли и плодови ракии. Дегустационни центрове има в осем селища на маршрута.

Основният винен туристически продукт на маршрута се допълва от посещенията на значими културно-исторически обекти. За опорните селища на маршрута, това са: в гр. Троян - Троянският манастир, в гр. Сухиндол - традиционните празненства в чест на Трифон Зарезан, на 14 февруари; във Велико Търново - църквата „Св. Четиредесет мъченици“ и хълмът Царевец; в гр. Лясковец - Лясковският манастир "Св. Св. Петър и Павел" (Петропавловски манастир); в селищата Опака, Омуртаг и Разделци на община Търговище са запазени обекти от различни исторически епохи; в Шумен - паметникът „Създатели на българската държава“. На 15 км от Шумен се намира Мадарският конник, а в близост до града са селищата Плиска и Преслав - две от старите столици на България; в Разград - археологическият резерват „Абритус“.

Третият винен маршрут в страната е Централният (Националният път на виното). Обхваща малките селища на общините от Задбалканските котловини и Северна Тракия. Разположението на маршрута в централната част на страната и формираните в него основни транспортни коридори позволяват виненият туризъм да се съчетава с други туристически практики. Трайно формираните негови опорни селища са Карнобат (с. Венец), с. Сунгурларе, с. Славянци, Ямбол, Сливен, с. Еленово и с. Кортен, които са в Новозагорски регион, Ст. Загора, с. Могилово, Чирпан, с. Братя Даскалови, с. Песнопой, Пловдивско, Карлово, Хисаря, Старосел, Стрелча, Панагюрище, с. Памидово, Виноградец. Крайната западна точка на маршрута е с. Ветрен. Линеиността на маршрута е 400 км. Основание за определянето на маршрута като национален е, че в него синтезирано са представени отглеждането, преработката и добивът на характерните за страната бели сухи и полусухи вина, на основата на сортовете червен мискет, ризлинг, ркацителки, каберне совиньон и мерло. Червените вина са по-слабо застъпени. Специфични продукти за региона са още плодовите ракии и ракия от рози. Дегустационни центрове има в осем опорни селища.

Значими обекти на културноисторическото наследство в районите на основните селища са: в Карнобат - средновековната крепост „Маркели“; в Сунгурларе - музеят на лозарството и винарството; в Ямбол - край града е античният гр. Кабиле; в Сливен - катедралният храм „Св. Димитър“; в Нова Загора - 26 селищни могили в района на Нова Загора, с. Караново и с. Кортен; в Стара Загора - парк „Аязмото“; в Казанлък - Казанлъшка тракийска гробница; в Карлово - църквата „Св. Георги от XVIII в.“; в Хисаря - крепостни стени от римската епоха; в с. Старосел - най-добре запазеното тракийско място за преработка на грозде; в Панагюрище - историческата местност „Оборище“, в с. Виноградец - куцерският празник „Дервишов ден“ (на Сирни заговезни); в с. Ветрен - в района му са реставрирани 36 древни обекта. „Тракийският път на виното“ или „Пътят на Дионисий“ е четвъртият винен маршрут в страната. Простира се на територията на Южна България. Началото на този маршрут е с. Ракиново, Пазарджишко. Продължението на маршрута е през следните селища: с. Костадиново, Септември, Пазарджик, Пещера, Стамболийски, Перущица, с. Брестовица, с. Първенец, Пловдив, Асеновград, с. Поповица, с. Искра, Хасково, с. Стамболово, Харманли, Любимец, Свиленград, Ивайловград. Крайната точка е Перперикон, Кърджалийско. Линеиността на маршрута е 322 км. Характерни за региона са сортовете каберне совиньон и мавруд, от които се произвеждат червени вина. В Асеновград основно се произвеждат билкови аперитиви, както и българско уиски. В шестнадесет

от центрoвете за преработка на гроздето са създадени съвременни дегустационни центрове за туристите.

Виненият маршрут „Пътят на Дионисий“ включва и следните културно-исторически и природни обекти. В Пазарджик – катедралната църква „Св. Успение Богородично“; край Пещера – пещерата Снежанка; в Перущица – традиционният обичай „Къпанки“, провеждан на Ивановден; Брестовица; в Пловдив – тракийски, римски и възрожденски обекти, както и изложения, свързани с винопроизводството; в Асеновград – Бачковски манастир; в Първомай – празникът на виното в началото на февруари; в Хасково – монументът „Св. Богородица“; Свиленград – мост „Мустафа паша“ и църква „Св. Троица“, строена 1834 г.; близо до Ивайловград – древноримски останки „Вила Алмира“; в Перперикон – тракийска каменна вана за преработка на гроздето.

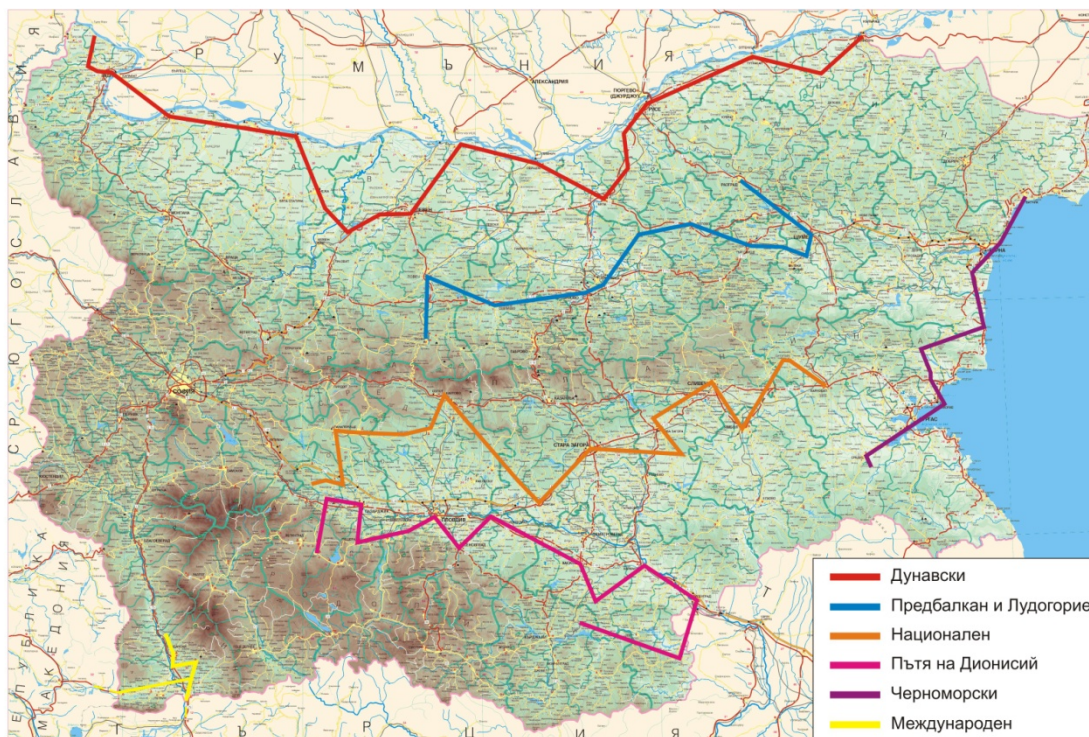
Петият винен маршрут е Черноморският. Той обхваща териториите от крайбрежието на Черно море. Това определя и меридионалното разположение на маршрута. В посока от север на юг опорните селища на винения маршрут са: Балчик, с. Генерал Кантарджиево, Евксиноград, Варна, с. Страшимирово, с. Приселци, Бяла, с. Горица, с. Медово, с. Каблешково, Поморие, Средец и с. Росеново. Неговата дължина е 180 км. Отглежданите сортове са мускат, отонел, димят, шардоне, юни блан, траминер, совиньон блан, от

който се произвеждат едни от най-добрите у нас сухи и полусухи вина и концентрирани алкохоли.

За разнообразяването на туристическия продукт на маршрута се включват и следните културно-исторически и природни обекти. За Балчик знаков обект е архитектурно-парковият комплекс „Балчишки дворец“ (изграден през 1924 г. за лятна резиденция на румънската кралица Мария); в Евксиноград е дворецът „Евксиноград“, който е изграден за лятна резиденция на княз Александър I Батенберг; във Варна – църквата „Свето Успение Богородично“ и в района на града Аладжа манастир – единствено действащ от скалните манастири в страната; в Поморие – манастирът „Св. Георги“; в Бургас – морското казино и сградата на митницата от 30-те години. на миналия век; в гр. Средец – църквата „Всех Святих“.

Шестият винен маршрут е международен. На територията на страната той се реализира в Югозападна България. Малкото винарски обекти в региона налагат включването към него на винарски центрове от съседните Македония и Гърция. Опорни места на маршрута в нашата страна са селищата с. Илинденци, Сандански, с. Дамяница, Мелник, с. Виногради и Хърсово. В Република Македония опорни центрове са гр. Кавадарци и малките селища от областта Тиквеш, а от Република Гърция – селищата Верия, Серес и Солун. Възможната линейност на трансграничния маршрут е 250 км.

ВИНЕНИ МАРШРУТИ

Фиг. 1. Карта на винени маршрути в България

Значими антропогенни и природни обекти към този маршрут са: Роженският манастир край Мелник и подземните винарни в Мелник; Дамяница – две пещери, свързани с легендите за Крали Марко. В гр. Тиквеш, Македония – винарските изби. Опорните места на Международния път на виното в Гърция е селището Верия, в което може да се видят знакови символи на империята на Филип II и синът му Ал. Македонски; в гр. Солун – римски крепостни стени, църквата „Св. Димитър“ и средновековната Бяла кула.

В региона се отглеждат сортовете широка мелнишка лоза, каберне совиньон, мерло, смедеревка, шардоне вранец и кратовшия. От тях се добиват предимно червени вина.

Използването, на така очертаните винени маршрути и успешното развитие на винения туризъм в страната на този етап са възможни със съдействието на държавата в лицето на Министерството на икономиката, Министерството на земеделието и храните, на Изпълнителната агенция по лозата и виното, Националната лозаро-винарска камара и други институции. Усвояването на средствата от международните проекти следва да е приоритет за инвестиции в лозаро-винарските стопанства, с оглед да се издигне нивото им до съвременните потребности на нашите и чуждите туристи. В стратегията за рекламирането на винения туризъм в страната трябва да се координират усилията на държавата и винопроизводителите.

Положителна роля в тази посока би играла инициативата на лозаро-винарските производители да се сдружават. В последно време българската практика е групи фирми, работещи в

географска близост и в един и същи бранш, да обвързват доброволно дейността си в така наречените клъстери, за да си сътрудничат и да се допълват взаимно. Клъстерът е определено ниво на коопериране и доверие между сдружените, групирани фирми, което им гарантира по-успешно представяне на пазара и възможности за обновяване на машинния парк. Малките български производители (фирми) не могат да излязат самостоятелно на чуждите пазари. Липсват им контакти, обикновено не знаят чужди езици и т.н. Сдружаването им в клъстери е начин да се противопоставят на конкуренцията и да оцелеят. Участието им в клъстери дава възможност, в известна степен, те да прогнозира бъдещата си дейност и очакваните парични приходи. Клъстерите дават възможност за съвместно обучение. Това може да става и по линия на участие в международни проекти. За обучението на лозарите и винопроизводителите в успешното прилагане и използване на винения туризъм могат да се привлекат за помощ специалисти от лозаро-винарския институт в Плевен и от опитните станции на Селскостопанска академия във Варна, Поморие, Септември и Сандански. Обучението на този етап е необходимо на лозаро-винарските производители, за да усвоят същността и начина на практикуване на винения туризъм. Последните граничат с изкуство, осъществяването на което изисква специално образование, чието изясняване не е предмет на тази работа.

Литература

1. Христов Л., Туристически ресурси, Бл. 2009 г.
2. Интернет – vinoto.eu
3. www.bulgarianwines.org